

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

FRÓÐURSKAPUR

Nr. 13.

Lýsingaprisur fyri pettitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 26. mars 1938.

Kostar Kr. 120 (forðingsarið + Porto). Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brevsværnarstøðum
og skrifstovuni. Telf. 145.

12. árg.

Havið gevur. - Havið krevur.

»Havið gevur, og havið krevur«. Hetta eru sonn orð.

Tað, havið hevur givið Føroyingum, síðan teir fóru at dríva fiskiskap við Íslands koldu beisku strendur, er einki minni enn ófort. Havið hevur hesa tíðina verið hjallur okkara. Havið hevur átt lívið í Føroyinginum.

Men tað hevur so sanniliga vítað at kravt dýrmælt gjald fyri tað, tað læt. Túsundir av føroyskum børnum hevur havið gjørt til faðirloysingar. Hundradir av kvinnum hevur tað gjørt til einkjur. Og foreldur gjørdi tað barnleys.

Ja, havið hevur givið Føroyinginum hitt dagliga breyðið. Men langt frá hevur hendað gávan verið givin gleðiliga. Havið hevur verið kargt. Teir menn — hitt prúðasta, sterkasta, djarvasta liðið, landið fostraði — ið lögdu frá landi vár eftir vár fyrri at flyta heim veiðuna, ið kravdist fyrri at halda landinum uppi — teir vóru yvirhøvur útslitnir um hálvan aldur — á bestu árum, sum tíkið verður til — um havið eirði teir so leingi.

Aldri gav havið fiskimanninum sjálvum so mikla gávu, at hann ikki noyddist at stíga á skipabanka, til hann gamal og ússaligur vegna skipatrot mátti víkja fyrri hinum ungum, sterka liðinum, sum tey ringu livilíkindini á landi troðkaðu umborð á fiskiforini.

Men mongum varð ikki lagað at slíta hálvan aldur — havið tók teir. Tað kravdi síni offur.

Og mangan var tað so, at tá faðirin fall, tá havið tók hann, mátti sonurin, so skjótt hann var leysur av skúlanum, stíga í somu stígin — og stundum eisini falla fyrri somu figgindahond.

Ein hørð lagna! Ein ræðulig lagna!

Eitt sjáldan ár, eitt eydnisár, tá havið einki máttavís kravdi av fámantu tjóð okkara. Fleiri, nógv fleiri eru tey árin, tá tað rændi ikki bert eina — sum so ofta — men fleiri skipsmanningar og legði eina tunga, nívdar sorg, so tað neit at merginum, niður yvir fólkíð, ið heima sæt, og sjófólkíð, ið aftur kom — ta ferðina!

Fyrst í mars mánað leikaði ódnin í við Íslands strendur, lítið hevur góðveðrið verið har í vár, og eitt fyrri og annað eftir komu fiskiforini heim aftur til Føroya, meir og minni sorðað og við álæðum seglum.

Eitt skipið hevði sum vit áður hava sagt frá, mist tveir ungir menn.

Alt í einum seig óttin inn at fólkasálini: »Hava tit sæð tað og tað skipið?« vórðu fiskimenninir spurdir.

Og teir sögdu frá skipum, teir høvdu sæð. Skip eftir skip kom heim aftur ella læt hoyra frá sær. Tó, ikki var frætt frá øllum enn.

Spakmælt men áhaldandi, ja, nærsagt hvar tvær menniskjur hittust, varð nú fregnað:

»Er nakað frætt frá »Elsu«, »Godthaab« ella »Fossanesi«?»

»Elsa« kom inn á Oyggjarnar, og »Godthaab« boðaði frá, at hjá teim stóð væl til. »Er nakað frætt frá »Fossanesi««, ljóðaði nú manna millum.

Og sum frá leið minkaðu vónirnar um, at hetta skipið við síni úrvalsmanning skuldi spyrjast aftur í aftur. Øll gornini hjá tí hovdu staðið síðan frammanundan ódnini, og skipið kom ikki til tey aftur. — Uttan úrslit varð leitað eftir »Fossanesi«.

Vónirnar fyrri, at tað skal spyrjast aftur í aftur eru ógviliga smáar — ja, ongar. Feigdarboð eru eingi komin; men kortini rokna allir Føroyingar við, at øll manningin á »Fossanesi« er tikin av hinum aldri einandi havinum.

Teir, sum fórust við »Fossanesi«, teir sum á hesum sinni máttu lata lív í stríðnum fyrri at halda landi sínum uppi og veita sær og sínum hitt dagliga breyðið, vóru:

Ole M. Joensen, Klakksvík, skipari, 33 ár, giftur, 2 børn. Meinhard Johannesen, Klakksvík, 1. bestimaður, 35 ár, giftur, 2 børn. Tummus Johannesen, Klakksvík, 39 ár, giftur, 6 børn. Og sonurin Thor-mund Johannesen, Klakksvík, 17 ár ógiftur. John, Reid Joensen, Klakksvík, motorpassari, 29 ár, ógiftur (bróður til skiparan). Joen P. Petersen, Norðoyri, 33 ár, giftur, 2 børn. Joen P. Lervig, Lørvík, 34 ár, giftur, 4 børn. Theodor Lervig, Lørvík, 24 ár, ógiftur. Karl J. Toffenæs, Lørvík, 27 ár, ógiftur. Joen P. Hognesen, Lørvík, 34 ár, giftur, 2 børn. Absalon Vatnhamar, Lørvík, 48 ár, giftur, 8 børn. Axel Lervig, Porkeri, 31 ár, giftur, 2 børn. Axel Dahl, Oyndarfirði, 28 ár, ógiftur. Jacob E. Jacobsen, Hvalvík, 2. bestimaður, 34 ár, giftur, 2 børn. Poul E. Samuelson, Stykkjunum, 27 ár, ógiftur. Mortan Holm, Argjum, kokkur, 28 ár, giftur. Simon Nielsen, Gjógv, 33 ár, giftur, 2 børn. Jón Magnusson, Havnarfirði, 57 ár, giftur. Gudmundur Johs. Gudmundsson, Havnarfirði, giftur.

Stjórnarmenn í Spania standa nú fyrri endilíggum tapi, og vit kunna óttast fyrri, at um stutta tíð er demokrati og frælsi at hugsa, líva og arbeiða eisini strikað í Spania, eins og tilfelli er í øllum diktaturstatunum.

Við herðinum í rygginum gjørdi Franco uppreisn móti teirri demokratisku á lógligan hátt settu ríkisstjórn. Við at kalla við berum hondum og einum undrunarverðum dirvi og áreiði fekk ríkisstjórnin sett stóð í Francos hertøku av demokrat-inum. Og eru flestir menn á einum máli um, at um Týskland og Italia ikki høvdu lagt uppí við Franco, vildi hann í dag verið við undirlutan, ríkin út av landinum ella hongdur sum eiðsbrótari og landsvikjari.

Tað er stórri sorgarleikur enn sigist kann við orðum, at diktatorarnir í Týsklandi og Italia ótarnaðir skulu hava fingið loyvi til at geva uppreisnarmonnum herfolk og krigssamboð til at knasa demokratið í Spania, meðan tey sokallaðu demokrat-isku londini ikki hava viljað rætt stjórnarmonnum eina hjálpanði hond. Tvørturímóti: hesi »dárakistu demokratiini«, sum ein matur maður skirdi tey, settu harðasta straff á fyrri sínar íbúgvavarar, um teir vóddu sær at hjálpa demokratinum í Spania.

Samstundis sum Hitler boðaði frá voldtaking av Eysturriki og Českoslovakíunum gjørdi hann kunnugt, at nazisman eisini mátti hjálpa Franco til sigurs. Og hann hevur hildið orð hin rodnri:

Eysturrikið hevur hann herðsett og limað í hitt stóra týska ríkið — og nú rásar nazisman við somu villdjórnatburði móti móttøðumonnum í Eysturriki sum hon gjørdi í Týsklandi.

30.000 og ein heilan flota fullur av teim modernastu

Konkurrence.

Der udskrives en offentlig Konkurrence om Tegninger til Huslyper for mindre Jordbrug. Program for Konkurrencen udleveres fra Landbrugskontoret i Tórshavn. Forslag skal være indleveret til nævnte Kontor senest Mandag den 25. April d. A.

For de bedste Forslag udsættes 3 Præmier, 100, 75 og 50 Kr. Eventuelt vil der yderligere blive indkøbt Forslag til 25 Kr. pr. Stk.

Tórshavn, den 26. Marts 1938.

Landbrugsraadet.

vápnum og eitur og sprengievni hevur hann sent til Spania, heint fyrri nösini av Fraklandi, Eng-landi og allari teirri demokrat-isku verðini!

Hesa hjálpani fær Franco frá Hitler. Mussolini er honum ikki minni hollur. Hann sigist at hava sent yvir 100.000 krigs-menn til Franco, síðani krígið byrjaði.

Nú darra fjarríttini í hvørjum tíma við boðum um, hvussu tey ítalsku og týsku krigsvápn-ini og hermenninir reka stjórn-armenninar støðu frá støðu.

Neyðar Spania! Neyðar verðin!

Chamberlain talar í parlamentinum um Onglands uttanríkispolitikk.

*Í stórum spenningsi hava sær-liga tey europeisku stórlondini biðjað eftir teirri talu Chamber-lain seinasta hósdag skuldi halda í enska parlamentinum um Onglands støðu til teir týðningarmiklu spurningar, ið nú eru uppi landanna millum. Blóðini í teim ymsu londunum hava framsett gitanir um, hvussu enska ríkisstýrið vildi stilla seg, ífall ávís lond vórðu álopin ella hvassliga hóttað.

Í talu síni segði Chamberlain, at Ongland fyrst og fremst vildi frið. Men um lond, sum Ong-land tryggjaði, vórðu álopin, so vildi tað sjálvandi verja tey. Eisini vildi Ongland fara í her-nað, um nakar av ríkissins lands-lutum varð álopin ella fyrri hvassari hótlan. Og Ongland vildi eisini verja sínar handils-interessur.

Hann helt, at landið mátti gerast so út, at tað kundi verja seg móti einum og hvørjum álopi og sjálvst gera mótalop.

Fólkasambandið javnmætti hann við ein sjúkling, sum Ong-land mátti gera hvat tað kundi fyrri at gróða. Og talaði hann síðan um, hvussu hann helt vera best at fáa tað aftur til tað, ið ætlanin var við tí av fyrstu hond.

Røða Chamberlains varð væl fagnað yvirhøvur í parlament-inum.